

SKOVHISTORISK SELSKAB BESØGER VENDSYSSELS SKOVE

*Af skovtaksator Børge H. Larsen,
Lindum Skovridergård, Tjele.*

Ca. 60 skovhistorisk interesserede deltog i 2-dags-turen i det nordjyske, lørdag den 26. september 1992

Den første dag besøgte man Dronninglund Storskov, hvor der blev budt velkommen af Skovhistorisk Selskabs formand, forstkandidat Kirsten Olesen, skovrider E. Scheurer og skovfoged Per Gjedsted, der siden 1978 har passet den godt 900 ha store skov.

Til ekskursionen i Dronninglund Storskov samledes man ved Dronninglund Slot. Til højre ses formanden, forstk. Kirsten Olesen og skovrider E. Scheurer. Foran pillen til venstre skimtes skovfoged Per Gjedsted.

Skoven ejes idag af Magistrenes Pensionskasse, som har forpagtet den ud til Hedeselskabet, da pensionskasser ikke må drive erhvervsvirksomhed.

Indtil 1881 hørte Storskoven til Dronningslund Slot, der før reformationen var et benediktinerkloster, Hundslev kloster. Efter reformationen blev det inddraget under kronen. Senere købte Chr. Vs dronning, Charlotte Amalie, godset, der fik navnet Dronninglund. - Godset har senere været på mange forskellige hænder, bl.a. af Esbern v. Folsach. -

Ekskursionen startede fra "Cyklestalden", og skovfoged Gjedsted indledte med at sige: "Vi befinder os på Jydske Ås, der er en istidsmoræne, her når den sine største højder. Vi skal helt til Silkeborg for at finde noget, der er højere.

Isen har haft det sjovt med at forme landskabet heroppe. - Skoven består af 80 procent nåletræ; resten er løv, mest gammel bøg, som vi er ved at foryngre. De gamle bøge er ofte fra omkring 1820.

Selskabet beundrer de flotte douglas.

Vi befinder os her ved nogle gamle bøge, som er ved at dø. Vi har lavet lidt jordbearbejdning, og de små planter spirer villigt frem. Vi har hele spektret af bøg lige fra trolde skov til flotte bøge. Vi vil gerne have bøg på toppene. Tidligere var egen mere udbredt heroppe. Vi befinder os tæt ved bøgens nordgrænse. Det er billigere at lave selvforyngelser med bøg end at plante eg. -

Vi bruger mest det oprindelige, der er ikke plantet meget bøg af fremmed afstamning. Genetisk er der nok ikke noget i vejen med denne bøgerace. Vi har ikke planer om at indføre bøg af sydligere herkomst. Bøgene her er hvide i veddet, og de skyder livligt fra stødene, danner det man kalder røller."

Kærlighedsbøgen og elverpiger

Dernæst ser vi nogle meget store douglas, en flot sitka og fine ædelgraner, som trives godt heroppe, inden vi når frem til en dejlig bøgeskov, en selvforyngelse fra 1911. I en

gammel driftplan står der, at det er noget skidt, - så det er blevet fint i mellemtiden.

På vej gennem bøgene fra 1911.

Vi når nu op til udsigten, Fruens Bøge, der har fået navn efter brigader Hallings enke (ejede skoven 1796-1806), som yndede at komme herop. Skovfogeden udtaler, at Naturfredningsforeningen siger, at vi skal holde de gamle bøge, vi vil bevare bøgeskoven ved at forynge den i tide. Nedenfor bakken når vi frem til Kærlighedsbøgen, der desværre er på retur. Bogen er kendt af mange avislæsere, thi hver gang, der hugges en gammel bog i Storskoven, kommer dette træ i pressen. - Indtil 1920 blev der holdt skovfester, og så gik de unge mennesker herved. - Tæt herved lod v. Folsach bygge et kapel for 2. verdenskrig.

Skovens mest fotograferede bog - Kærlighedshøgen.

I nærheden har vi Munkebækken, der fødes af en kilde. Efter skovfogedens mening, er det en skam, at man har lavet en dæmning; for den kom, var der hvidt af engkarse.

Den tidl. skovrider i Storskoven Knud M.V. Kähler, bemærker hertil, at dæmningen blev sat i stand, efter at der havde været brand i skoven!

Fra bækken lader skovfogeden os rigtigt mærke det bakkede terræn i denne pragtfulde skov, og fører os op på Brobakken, hvor der har boet grævlinge (brokken) og ræve i mange hundrede år. -

Ned ad bakken og hen til Troldstenen, hvor direktor Niels Gravesen, der er opvokset i Storskoven og ivrigt har studeret dens historie, fortæller:

"Man mener, at det er Knaghuskællingens søn, Trolden, der har smidt stenen mod gammel Kirk, sydvest for Thorup.

Men ved et uheld rog stenen bagud. Så fik Trolden patten i syv år, inden de tre næste sten kastedes. Den 3. sten slog kirken ned. For 1880 blev der klovet over 30 læs skærver fra stenen"

Direktor Niels Gravesen fortæller om Storskovens historie, som han med stor flid har samlet minder om. Kirsten Olesen holder mikrofonen, mens skovfoged Gjedsted nyder sin pipe.

Ved Gl. Festplads beretter Gravesen, at der har været holdt fester siden 1870. Når skovejer Guldborg ankom til disse fester, gik der to musikanter i spidsen.

I godsejer Scavenius' (Voergård) tid var det Albæk-Voer Husflidsforening, der stod for festerne og holdt udstilling af vinterens arbejder. Der var karussel, dansestrade og to restauranter. Der var også forskellige optrin, bl.a. med elverpiger. -

Nu går det atter opad, til Knosen, 136 meter o.h., en bronzealderhøj. For få år siden var her en pragtfuld udsigt, men nu er bøgene vokset op, så der går 70 år, før vi kan kigge ud.

Her har stået flere udkigstårne. Det sidste rev v. Folsach ned ved 2. verdenskrigs begyndelse, for at tyskerne ikke skulle bruge det. - Englænderne lå heroppe i 1807 og brugte højen som signalbanke.

Vi kalder højen Knosen, men den hedder Knaghøj. Her sad herremanden Knar, og svenden Knøs måtte nøjes med den mindre høj, der ligger 35 meter øst for.

Efter den meget spændende formiddag, hvor alle muskler blev brugt, drog selskabet til Dronningslund slot, hvor man indtog en beskeden frokost, inden man om eftermiddagen begav sig til Sømosen, en perle både naturmæssigt og historisk.

Sømosen, engang tilholdssted for 200-300 mennesker

Her var det Niels Gravesen, der var cicerone, og ingen har som han, sat sig ind i Sømosens historie. Mosen er opdelt i omkring 40 tørveskrifter, tilhørende egnens gårde. Omkring 1860'erne indvandrede en flok fremmede, sigøjner-lignende mennesker fra Meldorf i Ditmarsken, og de fik lov at lave deres hytter i kanten af mosen for 2 kr. i leje om året.

De byggede en interimistisk bolig. De ernærede sig bl.a. som skærslibere, artister (Hertzberg, Mundeling, Müller og Nissen), der om sommeren drog vidt omkring, og så vendte de tilbage til Sømosen, når vinteren nærmede sig. - De havde næsten ingen kontakt med lokalbefolkningen. Omkring 1880 var her 40 beboelser med ialt 200-300 mennesker.

De gravede sig ind i skrænten med facaden ud mod mosen. Flere af familierne fik efterhånden etableret cirkus.

De gamle var ikke glade for at blive kaldt sigøjnere, og det er de vel heller ikke !!

Man startede rundturen på det sted, hvor Justine Mundeling havde boet indtil 1931; hun var den sidste af de oprindelige beboere, en udpræget sigøjnertype, høj og smuk.

Justine blev 1890 gift med Vilhelm Andersen ("Tyske Vilhelm"), med hvem hun fik 5 børn.

Som et levende bånd til livet omkring Sømosen, deltog Annette Andersen og hendes far i turen til Sømosen. De er familie til Justine Mundeling.

Senere slog Justine sig sammen med "Mohren" (Julius Christian Mohr), der blev en slags kæreste med hende. Når hun havde en bestemt klud oppe i vinduet, kunne han nærme sig, - ellers ikke. - Som et levende bånd til livet omkring Sømosen for længe siden, deltog en far og datter, der var i familie med Justine, i Skovhistorisk Selskabs tur. Justine Mundelings hus blev revet ned i 1955. -

Niels Gravesen førte os nu om til Christian A.A. Mundelings hus. Kastanien foran huset blev plantet, da Justine blev født i 1870.

Gravesen berettede om en gang, da Chr. Mundeling sad i arresten, og børnene da var gået ind i skoven for at sanke brænde. Her mødte de skovfoged Fløjtrup, der skældte dem så alvorligt ud, at et af børnene tog sit eget liv - ja, det var barske tider. -

Da dagen gik på hæld, takkede Kirsten Olesen vore fortræffelige og utrættelige førere. Til skovfoged Per Gjedsted lød det: "Vi blev sat på styrkeprøve i Storskoven. Jeg måtte ofte tænke på mottoet "Altid fremad, altid opad". Vi fik virkelig et indtryk af det særlige ved Storskoven. Vi har haft det rart".

Henvendt til Niels Gravesen takkede formanden med ordene: "Alt det vi fik lært om Sømosen, er overvældende. Tak for de fine kort, du har lavet over Storskoven og alle de oplysninger, du har samlet. - Nu kan vi gå hjem og mindes alt det spændende, vi har set. Vi har brug for dit arbejde, hjertelig tak".

